

Müellif: Hasan Basri Çantay

Dergi: Sebilürreşad

Tarih: Ekim 1948 - Cilt I - No: 18

Yeryüzündeki insanların yüzde doksan beşi dindardır. Bu, yerli ve yabancı istatistiklerle sabittir. Bundan dolayı insanlar ölümden sonra bu âlemden bambaşka bir ebediyet âlemine kavuşacaklarına inanmışlar, o âlemdeki saadetlerini âhiretin tarlası olan bu dünyada temin çarelerini düşünmüşler, her yerde cami, köprü, medrese, mektep, imarethane, hastane, çeşme, kervansaray gibi nice hayır müesseseleri meydana getirmişlerdir.

Eğer insanoğlu bu fâni hayatın zevalini kurumu geçen bir saat zenbereğinin durmasından ibaret farz etseydi kendisinin muvakkat yaşayışından başka bir şey düşünmez, ömrünü sadece hây ve huy ile geçirir, ardından rahmetle anılmasına vesile teşkil edecek bir eser bırakmaya lüzum görmezdi. Bu yüzden de dünya baştan başa bir baykuş yuvasına dönerdi!

Neslin üremesine, dünyanın ebedi âleme doğru uzamasını ve medeniyet kökleşip yayılmasını düşünmeye insanları sevk eden yegâne âmil, ölüm ve âhiret inancıdır. Bu inanç dünyamızın umranını ve dünyada sağ iken bir ölü hayatı geçirmemizi değil, her an yeni yeni hamleler ve hareketler sağlamayı icap ettirir.

İnsan denilen varlık, yakın cinsi olan hayvandan mümtaz bir akıl ve şuurla ayrılmıştır. O akıl ve şuurlu ki bütün yerleri ve gökleri âdetâ ihatası altına almıştır. Bu fâni hayat onun yüce emellerinin tam bir surette tahakkukuna kâfi değildir. O, mutlaka o tahakkuka ermek, tatmin edilmemiş bunca muratlarına behemehal kavuşmak azmindedir. Eğer böyle olmasaydı onun varlığı şuarsuz bir hayvandan farksız olur şuurla lâşuurun mahiyeti ve

değeri anlaşılmaz ve bu da İlâhî hikmet, hilkat ve adalete aykırı düşerdi.

Bu dünyada emeline kavuşamayanlar kavuşanlardan çok fazladır. Burada kanunun çerçevesine, ömrün dar hududuna sığmayan nice emeller, ihkak edilmemiş nice haklar vardır. İşte bütün bunların tatmini, zulmün, bâtılın tecziyesi, hakkın, adaletin tam bir surette icrası ve hain emellerin muradına kavuşması için ezeli bir âlemin vücuduna ihtiyaç kat'idir.

İnsanoğlu işte bu ihtiyacı sezdi, peygamberler, kitaplar o âlemi kendisine tanıttı. Binaenaleyh o, âhiretin kapısı olan mezarlarını mamur tutmaya, ölüleri namına mânevi hediyeler göndermeye, kendileri için de hayır ve fazilet abideleri bırakmaya koyuldu.

Medeni ve insanî eserler, sahiplerinin mahdut ömürlerini taşıp ebediyet âlemine sarkan asırları aşan âbidelerdir. Bekaya namzet olan, hakiki ve sermedî hayat ve saadete inanan insanlardır ki bekaya hâs eserler ve fiillerle öldükten sonra da ikinci bir ömre ve kalanların rahmetine mazhar ve buna candan müştak olurlar.

Bu kısa açıklamaya göre artık tereddütsüzce söyleyebiliriz ki: Medeniyetin bânisi, ölüm ve âhirete imandır.

H. Basri Çantay